

VERSLAG INTERNETCONSULTATIE

Wetsvoorstel verbetering aansluiting beroepsonderwijs-arbeidsmarkt

Van 28 augustus 2023 tot 25 september 2023 heeft de internetconsultatie van het wetsvoorstel verbetering aansluiting beroepsonderwijs-arbeidsmarkt (hierna: het wetsvoorstel) opengestaan. In totaal is er 27 keer gereageerd, waarvan 19 openbare reacties. In de meeste reacties wordt ingegaan op meerdere onderwerpen uit het wetsvoorstel.

In de consultatie zijn twee vragen voorgelegd. Hieronder wordt per vraag ingegaan op de ontvangen reacties.

Vraag 1:

Met het wetsvoorstel wordt meer ruimte gecreëerd om in het mbo andere onderwijsactiviteiten dan uren begeleide onderwijstijd of beroepspraktijkvorming aan te bieden. Aangezien er extra ruimte komt voor andere onderwijsactiviteiten vervalt de huidige mogelijkheid om af te wijken van de urennorm. Indien u nu gebruik maakt van de mogelijkheid om af te wijken van de urennorm: bieden de nieuwe regels u voldoende ruimte om het huidige onderwijsprogramma te blijven aanbieden? Zo niet, aan welke extra ruimte zou u behoefte hebben?

Hoewel een behoorlijk aantal respondenten heeft aangegeven dat de voorgestelde nieuwe regels voldoende ruimte bieden om het onderwijsprogramma op een goede manier vorm te geven, geven een aantal respondenten aan dat het laten vervallen van de huidige afwijkingsmogelijkheid tot problemen zal leiden. Naar aanleiding van deze reacties is er contact geweest met betrokken partijen. Na nadere duiding van de voorgestelde urennorm is gebleken dat dit voldoende ruimte en flexibiliteit biedt om het onderwijsprogramma vorm te kunnen geven. De uitzonderingsbepaling kan daarom komen te vervallen.

Daarnaast zijn er een aantal verduidelijkingsvragen gesteld of suggesties gedaan over de wijziging van de regels voor onderwijstijd.

Allereerst zijn er een tweetal suggesties gedaan om de urennorm in zijn geheel af te schaffen en te kijken naar hetgeen de student geleerd heeft. Deze suggesties worden niet overgenomen. De urennormen bevatten minimale uren die nodig zijn om tot een beginnend beroepsbeoefenaar te kunnen worden opgeleid. In de toelichting is aangegeven waarom in 2014 voor de huidige urennormen is gekozen. Maatwerk kan worden geboden aan studenten die meer of minder tijd nodig hebben voor het afronden van de opleiding.

Daarnaast zijn een aantal vragen gesteld over het verschil tussen uren begeleide onderwijstijd (bot), uren beroepspraktijkvorming (bpv), overige uren en andere activiteiten zoals zelfstudie. In paragraaf 2.2 van de toelichting bij het wetsvoorstel zijn de verschillende categorieën nog eens uiteengezet. Ook is in de toelichting verduidelijkt (zie paragraaf 2.2) dat de studielast van ten minste 1600 klokuren per studiejaar nog altijd geldt voor een beroepsopleiding, zie artikel 7.2.4a, tweede lid. Omdat deze eis tweemaal in de WEB was opgenomen, wordt met dit wetsvoorstel de eis uit artikel 7.2.7, tweede lid, geschrapt.

Ook over het vervallen van de verplichte 700 bot-uren in het eerste jaar zijn een aantal vragen gesteld. Het is juist dat deze verplichting vervalt en na inwerkingtreding van dit wetsvoorstel elk studiejaar minimaal 500 bot-uren zijn voorgeschreven. Dit betekent echter niet dat in het eerste studiejaar meer bpv-uren moeten worden geprogrammeerd of dat kennismaking met het werkveld (overige uren) verplicht wordt. Het onderwijsprogramma bestaat per studiejaar in totaal uit 1000 klokuren. Minimaal 500 uren moeten worden besteed aan bot, 250 uren aan bpv en 250 uren worden ingevuld met bot-, bpv óf overige uren. De opleiding beslist zelf welke invulling passend is bij de opleiding, de doelgroep en bijvoorbeeld de beschikbare bpv-plaatsen. Overigens kan het totaal aantal klokuren, bot-, bpv- en overige uren voor een opleiding verspreid worden over de totale studieduur van de opleiding. Zo kan een opleiding ervoor kiezen in het eerste jaar meer bot-uren te programmeren dan in de jaren daarna (zie het voorgestelde artikel 7.2.7, achtste lid).

In de toelichting bij het wetsvoorstel is uiteengezet dat het minimaal aantal bpv-uren *ter vereenvoudiging* per studiejaar gelijk is getrokken. Nu geldt er voor elk type beroepsopleiding net een ander aantal bpv-uren. Dit betekent inderdaad dat het minimale aantal bpv-uren voor een 1- en 2-jarige beroepsopleiding (m.u.v. de entreeopleiding) wordt verhoogd en voor een 3- of 4-jarige beroepsopleiding wordt verlaagd. Aan deze vereenvoudiging is echter geenszins het gevolg te

koppelen dat de aansluiting met het bedrijfsleven zal verminderen. De overige uren blijven namelijk in te zetten voor bv. Daarnaast wordt met dit wetsvoorstel juist mogelijk gemaakt dat ook andere onderwijsactiviteiten die de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt versterken mee kunnen tellen voor de urennorm.

De suggestie om ook voor bbl-opleidingen de bot-uren te verlagen wordt niet overgenomen. Op dit moment geldt al een minimum aantal van 200 bot-uren per studiejaar voor een bbl-opleiding. Dit aantal uren, vijf weken per studiejaar, is minimaal vereist voor een goede begeleiding en overdracht van theoretische kennis. Ten behoeve van de kwaliteit van het onderwijs is ervoor gekozen om dit minimaal aantal uren niet naar beneden bij te stellen.

Ten aanzien van de gevraagde verantwoording over de invulling van het onderwijsprogramma in relatie tot de onderwijsvisie van de instelling en de pedagogisch didactische behoefte van studenten, wordt opgemerkt dat dit tot doel heeft inzichtelijk te maken waarom een opleiding bepaalde keuzes maakt. Nu aan instellingen meer ruimte wordt geboden om een opleiding vorm te geven, wordt van hen gevraagd vooraf expliciet stil te staan bij de invulling en hierover transparant te zijn naar studenten, ouders en eventueel de inspectie. Het is aan instellingen om te bepalen welk document het meest geschikt is om deze verantwoording in op te nemen. Te allen tijde blijft het bevoegd gezag van de instelling verantwoordelijk voor de kwaliteit van het onderwijs en dient daarover jaarlijks verantwoording af te leggen middels het bestuursverslag.

Tot slot is door respondenten aandacht gevraagd voor voldoende tijd voor instellingen voor de invoering van de nieuwe urennorm en voor de extra inzet van mensen om de nieuwe urennorm te vertalen naar onderwijsprogramma's. Hiertoe wordt opgemerkt dat het wetsvoorstel extra ruimte biedt maar instellingen niet verplicht om huidige onderwijsprogramma's aan te passen. Instellingen kunnen er daarom voor kiezen om aanpassing van de onderwijsprogramma's vanwege de extra ruimte die de nieuwe regels bieden, te laten samenvallen met het moment waarop zij vanwege hun kwaliteitsborgingscyclus de opleiding onder de loep nemen.

Vraag 2:

Mocht u voor wat betreft de overige onderdelen van het wetsvoorstel willen reageren, dan kunt u hier uw reactie geven. U kunt dat doen door een bericht achter te laten of te uploaden.

Hieronder wordt per onderwerp ingegaan op de reacties van respondenten.

Verkorte opleidingen

Uit de reacties blijkt dat de maatregel voor verkorte opleidingen positief wordt gewaardeerd en past in de ontwikkelingen binnen onderwijsinstellingen naar flexibel en gepersonaliseerd onderwijs. Tegelijkertijd zijn ook zorgen geuit. Zo vragen meerdere respondenten zich af of met deze maatregel de huidige mogelijkheden zouden verdwijnen om leer- en werkervaring -al dan niet via EVC-procedures- te valideren. Dit is niet het geval: de beoogde maatregel betreft een aanvulling op de huidige mogelijkheden voor validering en vrijstellingen voor examens. Naar aanleiding van de reacties is de tekst in paragraaf 3.1 hierover verduidelijkt. Verder is de zorg geuit of de regels voor verkorte opleidingen leiden tot een toename van de kansenongelijkheid omdat voor de verkorte opleiding geen toelatingsrecht geldt. Dat is niet de verwachting. De maatregel is bedoeld om meer maatwerk te kunnen bieden aan studenten die al over de voor die opleiding relevante leer- en werkervaring beschikken. Voor studenten die voldoen aan de reguliere vooropleidingseisen dient de instelling de opleiding in de reguliere duur aan te bieden en hierop is het toelatingsrecht van toepassing. De verwachting is dan ook dat de instellingen heel vaak, naast de verkorte opleiding, de betreffende opleiding in een reguliere studieduur zullen aanbieden omdat er vraag is naar deze opleidingen. De ontwikkelingen rondom de verkorte opleidingen zullen worden geëvalueerd. Mocht blijken dat, ondanks interesse van studenten in het initieel onderwijs, een aantal instellingen een beroepsopleiding alleen verkort aanbieden, dan kan de minister bij ministeriële regeling eisen voor verkorte opleidingen stellen. Naar aanleiding van deze vraag is de tekst in paragraaf 3.1 en 3.2 op dit punt verduidelijkt.

Keuzedelen

Veel respondenten geven aan dat het fijn is dat de loskoppeling van keuzedelen eindelijk met dit wetsvoorstel wordt geregeld, waarbij de beoogde inwerkingtreding gelijk is aan het gehele wetsvoorstel, namelijk 1 augustus 2025. Er worden ook enige zorgen geuit en vragen gesteld. Zo blijkt uit de reacties dat het niet altijd duidelijk is welke rol een instelling heeft ten opzichte van het bedrijfsleven bij het aanbod van keuzedelen. Instellingen moeten aangeven wat passende keuzedelen zijn. Dat betekent dat instellingen moeten kunnen uitleggen waarom het aangeboden keuzedeel past bij de beroepsopleiding of de voor die opleiding relevante ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. Daarbij wordt uiteraard ook verwacht dat instellingen beoordelen dat er geen sprake is van overlap, net als in de huidige situatie. Een goede samenwerking met het bedrijfsleven is hierin belangrijk, maar de keuzes van de instelling zijn leidend. Ook heeft de instelling de zorgplicht om een student zo goed mogelijk te adviseren in het maken van een keuze. In aanvulling hierop blijkt dat er onduidelijkheid is over de adviserende rol van SBB met de negatieve lijst van combinaties; hier blijft voor gelden dat dit een hulpmiddel is voor instellingen en niet een leidend document.

Ook wordt benoemd dat een aantal elementen, zoals de keuzevrijheid van de student en meer keuzemomenten, reeds bestaan. Het is juist dat dit in de huidige wet- en regelgeving ook mogelijk is, maar niet elke instelling is hiertoe nu verplicht. Met deze wetwijziging moet elke instelling de studenten periodiek in staat stellen hun keuze te (her)overwegen. Uit de reacties blijkt overigens dat er zorg bestaat dat met dit wetsvoorstel een niveauaanduiding voor keuzedelen wordt geïmplementeerd. De huidige situatie, waarin keuzedelen geen niveau hebben, blijft bestaan. Er worden zorgen geuit over de uitvoerbaarheid van de meerdere keuzemomenten, o.a. bij de implementatie hiervan in de ICT-systemen en het maken van roosters. Er worden gesprekken met DUO en leveranciers gevoerd om te zorgen dat dit wetsvoorstel in alle systemen goed is verwerkt. Tot slot geldt dat studenten uit het gehele aanbod van de instelling mogen kiezen. De instelling willigt dit verzoek in principe in, tenzij het keuzedeel overlap vertoont met de kwalificatie die de student volgt, of als het organisatorisch niet haalbaar is.

Aanbod deel van een opleiding in het niet-bekostigd onderwijs

Een aantal respondenten heeft een reactie gegeven op de wijzigingsvoorstellen voor het niet-bekostigd onderwijs. Het vergroten van de ruimte voor het bieden van maatwerktrajecten in het niet-bekostigd onderwijs wordt positief gewaardeerd. Ook worden mogelijke knelpunten genoemd. Zo wordt genoemd dat studenten nog steeds ingeschreven worden op een volledige opleiding, terwijl van tevoren bekend is dat zij maar een deel van de opleiding gaan afronden; dit leidt tot onnodige verwarring bij de student. In reactie hierop kan worden aangegeven dat bij de inschrijving van studenten in het register onderwijsdeelnemers transparant zal blijven dat deze studenten niet de volledige opleiding volgen maar een deel ervan. Dit gebeurt op dit moment ook al bij studenten in de derde leerweg; instellingen vermelden bij inschrijving of de student aan de derde leerweg een volledige opleiding volgt (OVO) of een deel ervan (ODT). Deze mogelijkheid gaat ook gelden bij de loopbaanbegeleidende leerweg (lbl). Ook in het geval de student in de lbl alleen een certificaat voor een keuzedeel wil halen, kan aan de student passende informatie worden geboden zonder te refereren aan volledige opleidingen. Wat betreft de zorg- en voorlichtingsplicht ten aanzien van de mogelijkheden om de beroepsopleiding te vervolgen, heeft de aanbieder de ruimte om de student over het volledige opleidingsaanbod te informeren dat past bij het betreffende keuzedeel of generieke onderdeel. Ook wordt op een behaald certificaat voor een keuzedeel geen kwalificatie vermeld. Dit geldt zowel voor de aan de student uitgereikte papieren versie van het certificaat als bij digitale registratie ervan in 'Mijn diploma's'. In de internetconsultatie wordt tevens gewezen op een mogelijke toename van administratieve lasten vanwege het ongevraagd verstrekken van een mbo-verklaring aan studenten die in de lbl een deel van de mbo-opleiding volgen. Hierop kan worden opgemerkt dat de beoogde wijziging juist bedoeld is om de administratieve lasten te verminderen. Een student die een deel van de opleiding volgt, mag van de onderwijsinstelling verwachten dat dat deze bij afronding een document verstrekt met bewijs van behaalde resultaten. Als de student niet in aanmerking komt voor een mbo-certificaat, verstrekt de mbo-instelling een mbo-verklaring waarin de behaalde resultaten worden vermeld. Op dit moment moet de student echter eerst een verzoek bij de

examencommissie indienen voordat hij daadwerkelijk een mbo-verklaring ontvangt. Deze bepaling zorgt voor onnodig werk voor zowel de student als de examencommissie en is daarom geschrapt. In paragraaf 5.1 is de tekst over de mbo-verklaring op dit punt verduidelijkt. Tenslotte vragen enkele respondenten zich af of de beoogde wijzigingsvoorstellen wel een voldoende antwoord vormen op de nieuwe ontwikkelingen in de arbeidsmarkt. Zo wordt onder meer de vraag gesteld waarom een verandering van de wijze van financiering van de lbi niet in het wetsvoorstel is meegenomen. In antwoord hierop wordt aangegeven dat met dit wetsvoorstel wordt beoogd de huidige wettelijke bepalingen geschikt te maken voor het volgen van een deel van een opleiding. Fundamentele vraagstukken rondom LLO, zoals de wijze van financiering van bekostigde onderwijsinstellingen, vallen buiten de reikwijdte van dit wetsvoorstel. Deze vraagstukken vragen nog meer doordenking vanuit een gezamenlijke visie op de gewenste rol bij LLO van zowel mbo, hbo als het wetenschappelijk onderwijs. Zie hiervoor de Kamerbrief *Uitwerking onderwijsagenda LLO* van 10 november 2023 (Kamerstukken II 2023/24, 30012, nr. 157).

Gegevenslevering

Over de gegevens over de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt wordt gevraagd wat het nut hiervan is naast de bestaande mogelijkheden die instellingen al hebben. In de eerste plaats hebben instellingen geen toegang tot een deel van deze bronnen, en ook niet tot gegevens van andere instellingen. Daarnaast is het efficiënt dat een centrale instantie deze informatie samenstelt. Rondom het Nationaal Cohortonderzoek po, vo en sbo zijn een aantal suggesties binnen gekomen over de rapportages zelf. Omdat het wetsvoorstel enkel voorziet in een wettelijke grondslag voor CBS om informatie te kunnen leveren op instellingsniveau, en niet over de rapportages zelf gaat, zullen deze mogelijke verbeterpunten waar mogelijk (buiten dit wetsvoorstel om) worden meegenomen in nieuwe verbeter rondes.